

สวนโต้การแสดงความเกลียดชัง : วิกิพีเดียในฐานะหนึ่งทางออกเชิงสังคม-เทคนิค? (Countering Hate Speech : Wikipedia as a Socio-technical Solution?)¹

ชาญชัย ชัยสุขโกศล
สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล

สังคมการเมืองไทยนับแต่ปี 2548 เป็นต้นมา ความเข้มข้นของจิตสำนึกทางการเมืองและการใช้เสรีภาพทางการเมืองยกระดับขึ้นสูงมาก จนหลายครั้งย่างกรายเข้าไปสู่การแสดงความเกลียดชังทางการเมือง หรือการใช้ hate speech กันมากขึ้นเรื่อยๆ ข้าพเจ้าได้เขียนและแสดงความเห็นไว้ในหลายแห่งแล้ว ว่าเราควรจะมีท่าทีอย่างไรต่อ hate speech และนอกจากการเซ็นเซอร์ปิดกั้นและการใช้ความรุนแรงทางกายภาพตอบโต้กลับด้วยความโกรธแค้นหรือเกลียดชังแล้ว เรายังมีทางเลือกอื่นในการรับมือกับ hate speech ได้อย่างไรบ้าง² ในบทความนี้ ข้าพเจ้าพยายามจะก้าวไปอีกก้าวหนึ่งเพื่อตอบคำถามที่ว่า เราจะสามารถสร้าง “ระบบ” ที่ใช้รับมือกับการแสดงความเกลียดชังได้อย่างไร โดยในที่นี้ จะยกตัวอย่างของสารานุกรมออนไลน์วิกิพีเดีย (wikipedia) เป็นตัวอย่างของการสร้างระบบให้เกิดการใช้ counter speech สวนโต้การใช้ hate speech จนทำให้ในระบบนั้นๆ แทบจะไม่เหลือ hate speech ให้เห็นเลยก็ว่าได้

1 เอกสารประกอบ งานสัมมนาวิชาการเรื่อง “First Digital Democracy Conference Bangkok” จัดโดย ศูนย์วิจัยธรรมศาสตร์และเทคโนโลยี คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ร่วมกับ Siam Intelligence Unit (สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ), เครือข่ายพลเมืองเน็ต และ Noviscape Consulting Group วันอังคารที่ 20 พฤศจิกายน 2555 เวลา 09:00-16:00 น. ณ ห้องประชุม 310 (ภาคเช้า) และ ห้องประชุม 815 (ภาคบ่าย) ตึกมหาจักรีสิรินธร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารชิ้นนี้ ปรับปรุงและเรียบเรียงใหม่ จาก รายงานวิจัย ปีที่ 1 (2554) และปีที่ 2 (2555) ของโครงการวิจัย “ความลับของข้อมูลข่าวสาร : ความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรงทางการเมืองในศตวรรษที่ 21 ของไทย” ภายใต้ชุดโครงการเมธีวิจัยอาวุโสช่วงที่ 2 เรื่อง “สันติวิธีและความรุนแรงในสังคมไทย: ความรู้, ความลับ และ ความทรงจำ” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. [<http://chaisuk.wordpress.com/2011/06/16/hate-speech-full-report/>] และ <http://chaisuk.wordpress.com/2012/06/06/online-hate-in-thai-political-conflict/>]

2 ตัวอย่างเช่น ชาญชัย ชัยสุขโกศล, " Hate Speech และข้อมูลที่อันตราย ประเด็นสำคัญของอินเทอร์เน็ต" ใน นฤมล กล้าทุกวัน (บ.ก.) มารารอน: อินเทอร์เน็ต การเมือง วัฒนธรรม – ฉบับ “ออกตัว” (กรุงเทพฯ : เครือข่ายพลเมืองเน็ต, 2555).

ชาญชัย ชัยสุขโกศล "Hate Speech & ข้อมูลที่อันตราย : ด้านมิติอินเทอร์เน็ต & ประสบการณ์การรับมือของต่างประเทศ", proceeding งานประชุมวิชาการด้านสังคมวิทยาระดับชาติ ครั้งที่ 4 เรื่อง "แผ่นดินเดียวกันแต่เหมือนอยู่คนละโลก?: วาระการวิจัยเพื่ออนาคต" 18-19 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ณ โรงแรมมิราเคิลแกรนด์.

(<http://www.cusri.chula.ac.th/sociology4/finalBook.pdf>) หน้า 280-304.

ชาญชัย ชัยสุขโกศล (2555) “Hate-speech” ข้อมูลอันตราย ความรู้ ความลับ ข่าวลือ ตอนที่ 1, Patani Forum (http://pataniforum.com/news_detail.php?news_id=27) และตอนที่ 2 (http://pataniforum.com/news_detail.php?news_id=29)

1. ความเกลียดชังออนไลน์

1.1. กลุ่มเชิดชูผิวขาว เหยียดผิวสี³

เว็บไซต์ *stormfront* ปี 1995 : Donald Black ผู้เชี่ยวชาญที่ใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสมรู้ร่วมคิดในแผนล้มล้างรัฐบาลโดมินิกัน เขาเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้เชิดชูภาวะสูงสุดของคนขาว (white supremacist) เขาสร้างเว็บไซต์ชื่อ Stormfront (www.stormfront.org) ขึ้นในปี 1995 โดยเรียกเว็บนี้ว่า "เว็บฐานทรัพยากรชาตินิยมผิวขาว" (White Nationalist Resource Page) "เพื่อบรรดาหนุ่มสาวที่มีความกล้าหาญในการต่อสู้เพื่อปกป้องวัฒนธรรมและอุดมคติตะวันตกของคนขาว รวมทั้งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและในการรวมกลุ่ม" เขาตั้งใจให้เว็บนี้เป็น "เวทีวางแผนยุทธศาสตร์และรวมตัวกันทางสังคมการเมืองเพื่อไปสู่ชัยชนะ" ในเว็บนี้ มีทั้งข่าวสารทั่วไป จดหมาย นิตยสารส่งเสริมคนขาวแห่งแคนาดาที่ชื่อว่า "Up Front" มีรูปภาพและสัญลักษณ์นาซีใหม่, บทความทั้งฉบับปัจจุบันและฉบับในอดีตที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของนักชาตินิยมผิวขาว, เมลลิงลิสต์, กลุ่มข่าวสาร, กระดานข่าว รวมทั้งให้ข้อมูลเว็บลิงก์ที่เชื่อมโยงไปยังเว็บไซด์นักชาตินิยมผิวขาวแห่งอื่นๆอีกด้วย เว็บไซต์ที่มีเนื้อหาทำนองนี้ถูกเรียกว่า "ความเกลียดชังทางไซเบอร์" (cyberhate) (Perrya and Olsson, 2009)

ส่วนต่อไปนี้คัดมาจากบางตอนของบทกวีชื่อ "ข่มขืน" (The Rape) ที่ถูกเผยแพร่ผ่านเว็บ StormFront ในห้องบทกวี (บทกวีนี้ใช้สำนวนภาษาอังกฤษแสดงความสองนัยอยู่หลายจุด เพื่อให้ได้นัยความหมายครบ จึงขออนุญาตไม่แปลบทกวีเป็นภาษาไทย)

The Rape⁴

[Kuwanille]:

(whispering)

I see you...there.

I'm watching your every motion.

...

I see your hair

flowing like waves on the Ocean.

...

I'm watching...you're unaware.

Skin spreading like pearl-satin lotion.

White Girl, better take care...

Black 'Boa's gonna prove his devotion.

[Leni]:

Colorfast

Cold Wash, Hot Rinse

I turned my favorite blue jeans pink

8 loads of laundry is not what I'd call a Saturday Night

Wash your gentle fabric separate; keep The Dark from
the Light

Do your silks and satins in the sink

Two dollars, Fifty Cents

Done, at last.

Oh!—I almost jumped out of my skin.

I didn't see you come in.

3 เนื้อหาความในหัวข้อนี้ บางส่วนเคยเผยแพร่แล้วใน ชาญชัย ชัยสุขโกศล, "Hate Speech และข้อมูลที่อันตราย ประเด็นสำคัญของอินเทอร์เน็ต" ใน นฤมล กล้าทุกวัน (บ.ก.) เพิ่งอ้าง. ขออนุญาตนำกลับมาใช้ใหม่เล็กน้อย

4 terrewhitemon (pen name) "The Ghostship...Illustrated," Stormfront. retrieved from [<http://www.stormfront.org/forum/f20/>] on December 7, 2010.

บทกวีนี้เป็นส่วนหนึ่งของกระทู้ที่ชื่อว่า “The Ghostship...Illustrated” ตั้งโดยผู้เล่นเว็บบอร์ดที่ใช้ชื่อว่า terrewhitemon ตั้งแต่เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2005 ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นกระทู้แบบ “sticky” กล่าวคือ เป็นกระทู้ที่ “ตรึง” เอาไว้เป็นกระทู้แรกสุด ไม่ถูกเลื่อนต่ำลงไป เมื่อมีกระทู้ใหม่ๆเข้ามา กระทู้ที่มีการเข้าชมแล้ว 21,034 ครั้ง นับแต่แรกโพสต์ มีผู้แสดงความเห็นทั้งหมด 35 ครั้ง (เข้าถึงเมื่อวันที่ 7 ธ.ค.2010) ส่วนหนึ่งของบทกวีที่คัดมานี้แสดงให้เห็นถึงการคุกคามหญิงผิวขาวโดยชายผิวดำและการเหยียดผิวอย่างชัดเจน

ปัจจุบันมีเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาแสดงความเกลียดชัง เหยียดสีผิวและสนับสนุน "อำนาจของคนขาว" อยู่อย่างมากมาย จากการประเมินของศูนย์ Simon Wiesenthal ระบุว่าในปี 2005 มีเว็บที่ส่งเสริมความเกลียดชังอยู่มากกว่า 5,000 เว็บไซต์ (อ้างใน Perry and Olsson, 2009: 188) รายงานที่น่าสนใจและมีการปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอที่ชื่อว่า "The Hate Directory" (www.hatedirectory.com) รวบรวมบัญชีรายชื่อแหล่งเผยแพร่การเหยียดผิวบนอินเทอร์เน็ต (ในที่นี้ใช้ฉบับปรับปรุงเมื่อ 1 เมษายน 2010) ได้มากถึง 170 หน้ากระดาษ แหล่งเนื้อหาออนไลน์เหล่านี้มีทั้งที่เป็นประเภทเว็บไซต์, เว็บบล็อก, ftp, mailing list, newsgroups, ห้องสนทนา (chat room), Yahoo Club, กรู๊ปเมล, เกมส์สำหรับให้ดาวนโหลดได้บนอินเทอร์เน็ต, ผู้ให้บริการบล็อก, ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง, วิทยูออนไลน์, podcast และ rss feeds (Franklin, 2010)

กลุ่มเผ่าระวาง (คลุคลัก) แคลนส์ (Klans Watch) ระบุว่าการที่กลุ่มเหยียดผิวเหล่านี้ใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวประเด็นของตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นชุมชนคนเหยียดผิวร่วมกันมากขึ้น เหล่าผู้เหยียดผิวที่อยู่โดดๆคนเดียว ก็จะรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวในภาพใหญ่ได้ และกลายมาเป็น "วัฒนธรรมย่อยของกลุ่มเหยียดผิวระดับโลก" (global racist subculture) ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองอัตลักษณ์ของกลุ่มเหยียดผิวข้ามรัฐชาติ และเกิดเป็นชุมชนเสมือนแห่งความเกลียดชัง ชุมชนเสมือนเหล่านี้สร้างเว็บบล็อกหรือเว็บไซต์ขึ้น โดยมีการให้บริการหลายภาษาด้วย โดยมากแล้วจะเป็นภาษาอังกฤษ, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, และภาษาทางสแกนดิเนเวียบางภาษา เว็บเหล่านี้ยังหีบฉวยเอาตำนานของชาวนอร์ดิก เคลติก และนาซีมาสร้างเป็นสัญลักษณ์วัฒนธรรมอันหลากหลาย (ของคนขาว) อีกด้วย เว็บชุมชนเสมือนแห่งความเกลียดชังเหล่านี้มีผู้คนจากทุกทิศทั่วโลกเข้ามาเยี่ยมชม เว็บเหล่านี้โดยมากมักมีลิงค์เชื่อมโยงกันกับองค์กรเหยียดผิวระหว่างประเทศ เช่น กลุ่มคลุคลักแคลนส์, เว็บชนชาติอารยัน, กลุ่มสกินเฮดส์โดยเฉพาะที่เป็นชาวสแกนดิเนเวียและชาวอเมริกัน บางแห่งโดยเฉพาะเว็บไซต์นาซีใหม่มีเนื้อหาที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ⁵

ใช้ว่าความเกลียดชังที่แพร่สะพัดในโลกอินเทอร์เน็ตจะมีแต่ในแพลตฟอร์ม (platform) ของเว็บไซต์ สิ่งเหล่านี้ยังปรากฏมีอยู่ในแหล่งอื่นๆด้วย ตัวอย่างเช่น ในแพลตฟอร์มแบบเกมออนไลน์ประเภทจำลองสนามรบหรือการผจญภัยในดินแดนต่างๆโดยผู้เล่นมีปืนหรืออาวุธชนิดต่างๆสำหรับทำลายล้างศัตรู อย่าง Xbox ของค่ายไมโครซอฟท์, เกมส์ World of Warcraft ของค่าย Blizzard Entertainment หรือเกมส์อื่นๆของ PlayStation Network ในเกมส์เหล่านี้ ผู้เล่นจำนวน 1-2 ล้านจากทั่วโลกที่เข้ามาเล่นเกมพร้อมกันในคราวเดียว สามารถพูดคุยกันผ่านไมโครโฟนและหูฟัง และบ่อยครั้งที่มีการใช้ถ้อยคำเหยียดผิว, ต่อด่าอันยิว คนเอเชีย คนฮิสแปนิก (Hispanic), หรือการยินดีปรีดากับการใช้ระเบิดปรมาณูถล่มเมืองฮิโรชิมา เป็นประจำ⁶

5 Perrya, Barbara and Patrik Olsson (2009) “Cyberhate: the globalization of hate.” **Information & Communications Technology Law**, Volume 18, Issue 2 June, pages 185 - 199

6 Geraniols, Nicholas K. (2010) “Hate speech corrodes online games,” **Associated Press (AP)**. April 15.

1.2. หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

“ก้านธูป” เป็นนามแฝงของเยาวชนไทยคนหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ที่ค่อนข้างมีชื่อเสียงจากความกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ในทางที่หลายคนเห็นว่าเป็นการ “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” โดยเฉพาะหลายข้อความที่เธอโพสต์ลงในหน้าเฟซบุ๊กของเธอ ช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน ปี 2553 มีผู้ไม่พอใจในพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นของเธอจำนวนมาก จนถึงขั้นผู้ใช้คนหนึ่ง คือ Noi Kannikar⁷ ทำการแคปเจอร์ (capture) ข้อความนับสิบข้อความที่เธอแสดงไว้ในเฟซบุ๊กของตนเองในส่วนที่เกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ โส่ลงไปในเฟซบุ๊กอัลบั้ม (Album) โดยให้ชื่อว่า “อีเด็กเวร”⁸ ในเฟซบุ๊กของตนเอง (ดูจากวันที่ของผู้แสดงความคิดเห็นแล้ว เข้าใจอัลบั้มนี้ น่าจะตั้งขึ้นในวันที่ 13 พฤษภาคม 2553) พร้อมด้วยข้อความตอบโต้กับข้อความของ Natthakan โพสต์ต่อโพสต์ ทั้งในแง่ของการด่าประณาม และชี้แจงคำพูดของ Natthakan ให้ละเอียดขึ้น ที่ทำหน้าเฟซบุ๊กอัลบั้มนี้ Noi Kannikar แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “อีเด็กเวร Natthakan Sakuldarachat ไม่ควรอยู่ในชาติต่อไป อ่านแล้ว ของขึ้นทันที นอกจากเด็กเวร รรคนนี้จากหน้าตาบ้านน็อกบ้านนอกแล้ว แกรมไม่สวยอีกต่างหาก ยังจิตใจเสื่อมสกปรกอีก เลว วววววววววว..จริงๆ (อย่าให้เจอนะ จาโตบบบ..ให้หัวทิ่มเลยยยย รมณเสียๆๆๆๆ ไปดูที่มันโพสต์ใน FB ของมันเลย” หน้าอัลบั้มนี้เป็นหน้าหลักที่คนมักจะใช้อ้างอิงถึงตัว Natthakan รวมถึงงานเขียนของข้าพเจ้าอีกด้วย เพราะไม่สามารถเข้าถึงหน้าเฟซบุ๊กของ Natthakan ได้แล้ว⁹

กระแสความไม่พอใจต่อ “ก้านธูป” เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการตั้งกระทู้ประณามการกระทำของก้านธูป นับไม่ถ้วน (ผลการค้นหาใน google.com ด้วยคำว่า “ณัฐกานต์ สกกุลดาราชชาติ” เมื่อเดือนกรกฎาคม 2554 พบกว่า 353,000 รายการ) มีการตั้งกลุ่มประณามบนเฟซบุ๊กกรุปหลายกลุ่ม เช่น “ล่า Natthakan Sakundarachat อีเด็กเวร”¹⁰ พร้อมคำอธิบายหน้ากรุปว่า “ตามล่า Natthakan Sakundarachat มันหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในหลวงของเรา” เช่น ผู้ใช้นาม Running Nann “...มึงไม่รักในหลวง ก็ออกจากแผ่นดินนี้ไปซะ มึงมีที่ซุกหัวนอนก็ตีละ ยังมาออกตัณญูอีก มึงไม่ออกไปกูจะเอาเอม 79 ไปยิงแม่งเลย...” (5 มิถุนายน 2553 เวลา 1:04 น.) ซึ่งส่วนต้นของข้อความนี้เป็นประเด็นหลักและมีลักษณะคล้ายๆกันกับแทบทุกคนที่ตอบโต้ “ก้านธูป” (นามแฝง) ในเฟซบุ๊กกรุปแห่งนี้ หรืออีกคนหนึ่ง Jirayudh K Adam ถึงขนาดพูดว่า “มันเรียนที่ไหน จะจ้างมอไซด์ วิ่งไปรุมโทรม” (8 มิถุนายน 2553 เวลา 1:07 น.) รวมถึงอีกคนหนึ่ง ชื่อ ไชยานุวัฒน์ (ขอปกปิดนามสกุล) กล่าวได้อย่างน่ากลัวอีกคนหนึ่งว่า “ใครเห็นมันที่ไหนเอาซี... ียป่าหน้ามันเลย เพราะซีคั้นยังสูงกว่าหน้ามันเสียอีก

Retrieved from internet [<http://www.msnbc.msn.com/id/36572021/>] on September 7, 2010.

7 Noi Kannikar, เฟซบุ๊ก, <http://www.facebook.com/kdaddybear?sk=wall>, (เข้าถึง 3 กุมภาพันธ์ 2555)

8 Noi Kannikar (Albums), “อีเด็กเวร”, เฟซบุ๊ก, อ้างแล้ว

9 หน้าอัลบั้มนี้ Kannika Noi ในอดีต (ก่อนกรกฎาคม 2554) เคยเปิดให้สาธารณะสามารถเข้าชมได้เพียงหน้าเดียว แต่ตั้งสถานะการเข้าถึง wall ของตัวเองเป็น Private แต่ปัจจุบัน (3 ก.พ.2555) สามารถเข้าถึงได้ทั้งหน้าอัลบั้มและหน้า Wall ส่วนตัวของเจ้าของได้แล้ว

10 “ล่า Natthakan Sakundarachat อีเด็กเวร”, เฟซบุ๊ก, [<http://www.facebook.com/group.php?gid=124848940873357&v=wall>] ยังมีความเคลื่อนไหวล่าสุดถึงวันที่ 30 มกราคม 2555 (เข้าถึง 3 กุมภาพันธ์ 2555)

หรือใครมีเชื้อเอคส์ช่วยสงเคราะห์มันหน่อยนะ” (7 มิถุนายน 2553 เวลา 4:04 น.) เป็นต้น

ก่อนอิฐก้อนหินทำนองนี้ในเฟซบุ๊กกรุ๊ป “ถ้า Natthakan Sakundarachat อีเด็กเวร” ยังมีมาอย่างต่อเนื่องตลอดหนึ่งปีครึ่ง กระทั่งปัจจุบัน เช่นของ Pakarapong Petchnoi ว่า “อย่าให้กูรู้ที่บ้านเมิงยุไหน กูจะไปยิงเมิงทิ้งถึงบ้านเลย” (9 มกราคม 2555 เวลา 20:10) หรือของ Non Chanon “ตอนแรกผมดูหน้ามัน พออ่านไปอ่านมา เอ้ามันไม่ใช่คนเขมรหรือหรือ? หน้ากับนิสัยมันให้เลยนะเนี่ย” (9 มกราคม 2555 เวลา 21:11) เป็นต้น ประมาณการโดยรวมจำนวนผู้แสดงความเห็นในเฟซบุ๊กกรุ๊ปนี้น่าจะเกือบ 400 คน¹¹ (แต่ยังไม่สามารถประมาณการจำนวนโพสต์ความเห็นทั้งหมดได้)

ที่เฟซบุ๊กกรุ๊ปอีกแห่งหนึ่งชื่อ “เชื่อมั่นว่าคนไทยเกินสิบล้านคน อยาก"ก้านคอ" น้อง"ก้านรูป" ”¹² ซึ่งแปะภาพใบหน้าจริงของก้านรูป (นามแฝง) ไว้ที่หน้าแรก มีการแสดงความเห็นทำนองเดียวกัน เช่น Suchada Yener เขียนว่า “... ทำเป็นมาเรียกร้องประชาธิปไตย แล้วเือกไม่สำนึกในบุญคุณแผ่นดินที่ตนเองเหยียบอยู่ทุกวัน.. ยกย่องคนโกงกินชาติ ขอให้เจริญ ๆ นะ จะไม่มีที่ซุกหัวนอนอยู่แล้ว กรรมที่สร้างในชาตินี้ ตายแล้วให้เกิดใหม่อีกก็ร้อยชาติก็ใช้ไม่หมด เพราะถูกผู้สูงศักดิ์ ” (25 พฤษภาคม 2553 เวลา 11:10 น.) อีกคนหนึ่งรับอาสาปฏิบัติการณ์ในโลกกายภาพด้วย เช่น Pilaiporn Sangvised “พຽ່ງนี้ใครไปตีมหาลัยน่าจะถ่ายเอกสารข้อความ+ความเลวของมันไปแจกให้ทั่วมหาลัยด้วยนะ แจกที่บาร์ใหม่+โรง อาหารทุกคณะ จะได้เห็นตักัน ทั้งคณะ, นิสิต, บุคลากร, บุคคลทั่วไป ดูสิว่ายังจะรับมันมัย ยินดีอาสาเป็นคนแจกเองเลย ” (24 พฤษภาคม 2553 เวลา 12:05 น.)

คำก่นด่าประณามทำนองนี้ยังคงมีมาตลอดหนึ่งปีครึ่งเช่นกัน เช่นจากผู้ใช้ชื่อ “เจียมรอง อ่อนแก้ว” ว่า “ฆ่าตัวตายไปเถอะ อย่าหน้าด้านมีชีวิตอยู่อีกเลย สาธุ หน้าแผ่นดิน ตายแล้วก็อย่าเอาเข้ากระดูก มาทิ้งให้หน้าแผ่นดินไทยหละ เสียดจัญไร เอาไปทิ้งโคตรมึงเลยนะเด็กคนนี้เหนือคำบรรยาย เลวได้ใจ ตัวแค่นี้คิดได้จัย ใครเป็นพ่อแม่มันวะ ปล่อยให้มันเกิดมาได้จัย ถ้ารู้แบบนี้ น่าจะเอาชี้เข้ายัดปากตั้งแต่เด็ก โตมาจะได้ไม่เป็นสัตว์นรกของสังคมไทย ไปตายที่ไหนก็ไป ” (8 มกราคม 2555 เวลา 13:01 น.) ประมาณการโดยรวมจำนวนผู้แสดงความเห็นในเฟซบุ๊กกรุ๊ปนี้น่าจะมากกว่า 550 คน (แต่ยังไม่สามารถประมาณการจำนวนโพสต์ความเห็นทั้งหมดได้)

2. ท่าทีต่อความเกลียดชัง

คำถามที่น่าสนใจ คือ เราควรมีท่าทีต่อความเกลียดชังอย่างไร? หาทางทำให้ความเกลียดชังหมดสิ้น กระนั้นหรือ? หรือจะคาดหวังน้อยลงไปกว่านั้น คือ ให้ไม่มีการแสดงความเกลียดชังเลย ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น? ความคาดหวังเหล่านี้ดูจะเป็นความคาดหวังในแบบเดียวกับนักศีลธรรมและบรรดานักอนุรักษ์นิยมทั้งหลาย ที่ไม่ค่อยสนใจโลกความเป็นจริงมากนัก ผลก็คือ วิธีการรับมือกับความเกลียดชังที่คิดกันออกเป็นอันดับต้นๆ คือ การเซ็นเซอร์ ปิดกั้น ไม่ให้มีการแสดงออกซึ่งความเกลียดชังใดๆ อยู่ในพื้นที่สาธารณะ เหลือไว้เพียงความขวสะอาด

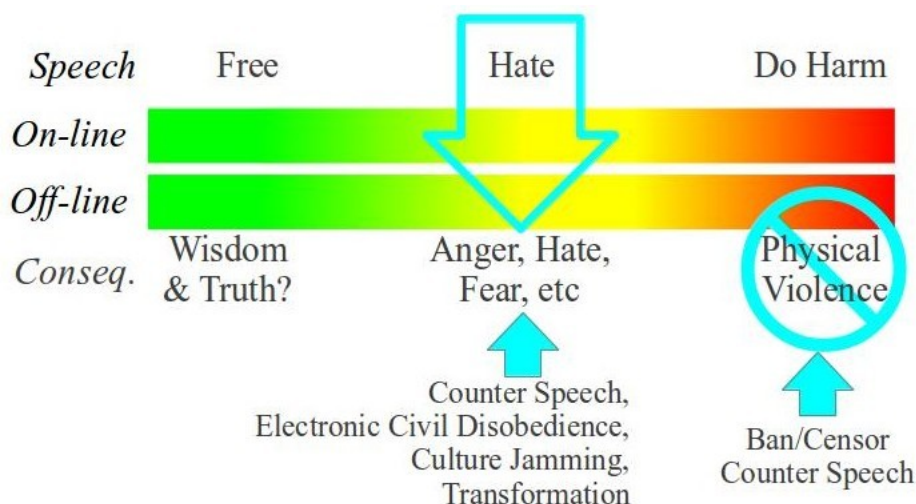
11 ประมาณการโดยคร่าวด้วยตัวเลขจำนวนไฟล์สกุล jpeg ในโพลเดอร์ที่ได้จากการ save file html ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไฟล์ภาพที่อยู่ในตำแหน่ง “ใบหน้า” ของผู้แสดงความเห็น หักลบด้วยไฟล์สกุลอื่น และเพื่อค่าความผิดพลาดจากไฟล์สกุล jpeg ที่ไม่ใช่ภาพในตำแหน่งใบหน้าผู้แสดงความเห็นอีกเล็กน้อย

12 “เชื่อมั่นว่าคนไทยเกินสิบล้านคน อยาก"ก้านคอ" น้อง"ก้านรูป" ”, เฟซบุ๊ก, [<http://www.facebook.com/group.php?gid=121718847861085&v=wall>] ยังมีความเคลื่อนไหวล่าสุดถึงวันที่ 27 มกราคม 2555 (เข้าถึง 3 กุมภาพันธ์ 2555)

เรียบร้อย ดิงาม อยู่ในพื้นที่การสื่อสารเท่านั้น สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ความเกลียดชังโดยตัวมันเองนั้น ไม่มีปัญหา แต่ส่วนที่มีปัญหานั้น คือ สิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากความเกลียดชังมากกว่า ซึ่งก็มีได้หลากหลายอย่างตามธรรมชาติของมนุษย์เช่นกัน ดังที่อาทิศย์ สุริยะวงศ์กุล แกนนำเครือข่ายพลเมืองเน็ตไทย (Thai Netizen) กล่าวไว้ว่า

“เราอาจเปลี่ยนท่าทีต่อความเกลียดชังใหม่ว่า ความเกลียดชังอาจไม่ใช่เรื่องเลวร้ายโดยตัวของมันเองก็ได้ แต่เป็นเพียงอารมณ์หนึ่งๆ ดุจเดียวอารมณ์รักใคร่ ที่ไม่คงที่ ไม่ถาวร มนุษย์คนหนึ่งๆ ไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ อารมณ์ทั้งรักและเกลียดนั้น สามารถเป็นฐานให้คนเราได้พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงตนเองไปเรื่อยๆ ถ้าเราเปลี่ยนท่าทีต่อความเกลียดชังได้เช่นนี้ อาจทำให้เราพิจารณาความเกลียดชังได้ละเอียดอ่อนมากยิ่งขึ้น”¹³

อย่างไรก็ตาม แม้เราจะเปลี่ยนท่าทีใหม่ต่อความเกลียดชังก็ตาม แต่ต้องกล่าวไว้ในที่นี้ให้ชัดเจน ว่ายังคงจำเป็นต้องมีเกณฑ์ที่ชัดเจนว่าสิ่งใดที่ไม่อาจยอมรับได้เกี่ยวกับความเกลียดชัง พิจารณาจากแผนภาพข้างล่างแล้ว การแสดงความคิดเห็น (speech) ไม่ว่าจะแสดงในโลกออนไลน์หรือโลกออฟไลน์ อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นแบบเสรี (Free Speech) การแสดงความคิดเห็นชัง (Hate Speech) และการเรียกร้องให้ทำร้ายผู้อื่น (Do Harm Speech) หากพิจารณาผลที่เกิดขึ้น (Consequence) จากการแสดงความคิดเห็นแต่ละชนิดนั้น ความเห็นเสรี (ถ้าว่ากันตามอุดมการณ์เสรีนิยม) คือ ต้องการส่งผลให้สังคมเกิดปัญญาหรือสามารถเข้าถึงสัจจะได้มากขึ้นเรื่อยๆ ในทางตรงข้าม ผลที่เกิดขึ้นจากการเรียกร้องให้ทำร้ายกัน คือ ความรุนแรงทางกายภาพ ในขณะที่การแสดงความคิดเห็นชังนั้น ไม่ได้ถึงกับส่งผลร้ายมากเท่า แต่ก็ก่อให้เกิดความกลัว ความเกลียด ความโกรธ ฯลฯ ก็ตาม (ดูแผนภาพด้านล่างประกอบ)

13 อาทิศย์ สุริยะวงศ์กุล (กลุ่ม Thai Netizen), สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2555 ณ โรงอาหารคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)

ดังนั้น สำหรับข้าพเจ้าแล้ว มาตรฐานต่ำสุด คือ เราอาจไม่จำเป็นต้องปิดกั้นการแสดงความคิดเห็น แต่การแสดงความเห็นแบบที่จำเป็นต้องเซ็นเซอร์ สก๊ตกัน ระวัง ยับยั้ง ป้องกันไว้ คือ การเรียกร้องให้เกิดการทำร้าย หรือ Do Harm Speech เพราะส่งผลกลายเป็นการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ต่อมนุษย์ ซึ่งไม่อาจยอมรับได้ ไม่ว่าจะใช้มาตรฐานชนิดใดก็ตาม ในขณะที่ไม่เซ็นเซอร์การแสดงความคิดเห็นนั้น เราอาจใช้วิธีการอื่นๆ ได้อย่างน้อย 4 วิธี ได้แก่ (1) การใช้การแสดงความเห็น (และข้อมูล) สวนโต้ (counter speech), (2) การทำอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ (3) การป่วนทางวัฒนธรรม (culture jamming) ดังที่ได้ยกตัวอย่างในกรณีประเทศอื่นๆ แล้ว (ดูเพิ่มเติมในรายงานวิจัย ปีที่ 1 และ 2 ของข้าพเจ้า¹⁴) หรือ (4) อาจใช้วิธีการแปลงเปลี่ยนความคิดเห็น (Transformation) ที่พอจะพบเห็นบ้างในกรณีการเมืองไทยนี้ จากตัวอย่างการทำงานของกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า “เพื่อนรับฟัง” ที่ดำเนินกิจกรรมในช่วงความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างรัฐบาล, กลุ่มเสื้อเหลือง และกลุ่มเสื้อแดง ขึ้นสู่จุดใกล้วิกฤติหลายครั้งในช่วงระหว่างปี 2551-2553

สำหรับสังคมเปิดเสรีแล้ว ด้วยเงื่อนไขของการพยายามเปิดให้มนุษย์สามารถมีเสรีภาพได้เต็มที่ที่เราพบเท่าที่ไม่ไปทำร้ายผู้อื่นนั้น ทำให้เราไม่สามารถปิดกั้นแทรกแซงคำพูดที่แสดงความเกลียดชังได้อย่างถนัดนักใจมากนัก อย่างไรก็ตาม เราสามารถตอบโต้ hate speech ด้วย counter speech¹⁵ ซึ่งเป็นการตอบโต้การแสดงออกซึ่งความเกลียดชัง ด้วยการขุดค้นข้อมูล ศึกษาค้นคว้า ชี้แจงเหตุผล หรือแง่มุมใหม่ๆ ในประเด็นที่ถูกแสดงความเกลียดชัง เพื่อยังผลลัพธ์ให้สาธารณชนได้มีความเข้าใจที่กระจ่างชัดแจ่มและมีมุมมองที่เปิดกว้างมากขึ้นในประเด็นดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ไม่ได้แปลว่าเราจะสามารถสร้าง counter speech ได้เสมอไป โดยไม่ต้องจัดสร้างอะไรให้เป็นระบบมากขึ้น เพราะการมีหรือไม่มี “ระบบที่เหมาะสม” เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การตัดสิน (judge) หรือการตัดสินใจ (decision) ของ “ฝูงชน” นั้น แทนที่จะไปสู่หนทางแห่งการมีปัญญา กลับกลายเป็นความล้มเหลวหรือเกิดผลเลวร้ายขึ้น¹⁶ ในส่วนถัดไปจากนี้ ข้าพเจ้าจะลองพยายามนำเสนอคำตอบประการหนึ่งในเชิงการสร้างระบบเพื่อให้การแสดงความคิดเห็นไม่ได้ถูกปิดกั้นไป แต่ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ได้มีอิทธิพลโดดเด่นอยู่แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยพิจารณาจากกรณีตัวอย่างของ wikipedia เป็นพื้นฐาน

14 ดูเพิ่มเติม ชาญชัย ชัยสุขโกศล (2554) “Hate Speech และข้อมูลที่อันตราย : ทางเลือกวิธีตอบโต้ทางการเมือง” (รายงานวิจัยปีที่หนึ่ง) [<http://chaisuk.wordpress.com/2011/06/16/hate-speech-full-report/>] และ ชาญชัย ชัยสุขโกศล (2555) “ความเกลียดชังออนไลน์ในความขัดแย้งทางการเมืองของไทย” (รายงานวิจัยปีที่สอง) [<http://chaisuk.wordpress.com/2012/06/06/online-hate-in-thai-political-conflict/>]

15 ดูเพิ่มเติม “Hate Speech และข้อมูลที่อันตราย : ทางเลือกวิธีตอบโต้ทางการเมือง”, เฟิ่งอ้าง, หน้า 29-33

16 Surowiecki, James. *The Wisdom of Crowds* (NY : Anchor Books, 2005)

3. วิกีพีเดีย

3.1. กลุ่มเชิดชูผิวขาวเหยียดผิวสี

เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2548 : สมาชิกของเว็บไซต์ Stormfront ผู้เชิดชูชาติพันธุ์ผิวขาว เตรียมตัวจัดขบวนเดินแถวเข้าสู่เว็บไซต์วิกิพีเดีย ภาษาอังกฤษ เพื่อโหวตไม่ให้มีการลบบทความชื่อ “Jewish Ethnocentrism” ออกจากเว็บวิกิพีเดีย¹⁷ บทความนี้เป็นบทความที่ได้รับชื่นชมของบรรดานักชาตินิยมผิวขาว (white nationalists) สมาชิกกลุ่ม Stormfront ดำเนินตามครรลองวัฒนธรรมของวิกิพีเดีย โดยตักเตือนสมาชิกคนอื่นๆ “คุณต้องให้เหตุผลออกไปว่า ทำไมพวกคุณจึงจะโหวตให้รักษาบทความนี้อยู่ต่อไป ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องบอกนะ ว่าพวกคุณควรทำเช่นนี้ด้วยท่าทางที่สุภาพ พวกที่ต้องการให้ลบบทความนี้จะตะครุบอะไรก็ตามที่พวกเขาสามารถนำมาใช้ได้ เพื่อเป็นข้ออ้างสำหรับใครก็ตามที่วิพากษ์วิจารณ์วัฒนธรรมนี้ ว่าเป็นศัตรู [ต่อคนยิว]”¹⁸

Stormfront.org เป็นเว็บไซต์และเว็บบอร์ดของกลุ่มเชิดชูผิวขาว (white pride) แห่งแรกและแห่งสำคัญ อันเป็นที่รวมของทั้งกลุ่มนาซีใหม่ (neo-Nazis), กลุ่มคูคลักแคลนส์ (Ku Klux Klan) กลุ่มสกินเฮดส์ (skinhead) และกลุ่มเหยียดสีผิวอื่นๆ (ยกเว้นกลุ่ม black supremacist ที่ตั้งขึ้นมาตอบโต้บรรดากลุ่ม white supremacist ด้วยวิถีแห่งการเหยียดผิวขาวแบบเดียวกัน) เว็บแห่งนี้เป็นที่โด่งดังในบรรดาผู้ที่สนใจเรื่องการเหยียดผิว กลุ่มเกลียดชัง (hate group) และโดยเฉพาะกลุ่มเหยียดผิวที่ขึ้นสู่โลกออนไลน์ โดยปกติแล้ว ในเว็บของ Stormfront แม้จะมีการรักษาและการพูดคุยเกี่ยวกับสาระัตถะในชีวิตประจำวันของคนผิวขาว แต่เมื่อพูดถึงคนผิวสีแล้ว ในเว็บแห่งนี้ก็มักจะเต็มไปด้วยบรรยากาศของความเกลียดชัง การข่มขู่ และการใช้ความรุนแรงด้วยอำนาจที่เหนือกว่า

แต่ในกรณีตัวอย่างข้างต้น กลับเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจอย่างยิ่งว่า กลุ่มนี้กลับตักเตือนสมาชิกให้แสดงความมีเหตุมีผลและแสดงออกด้วยท่าทางที่สุภาพ (ซึ่งแตกต่างอย่างยิ่งกับสิ่งที่เกิดในเว็บ Stormfront เอง) สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า กลุ่มคนเหล่านี้ไม่สามารถมีอำนาจเหนือกว่าคนกลุ่มอื่นๆได้ในเว็บวิกิพีเดีย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เว็บวิกิพีเดียได้ออกแบบระบบทั้งในทางซอฟต์แวร์และในทางธรรมเนียมปฏิบัติให้สมาชิกวิกิพีเดีย (wikipedian) ทุกคนมีอำนาจ (ค่อนข้าง) เท่าเทียมกัน และสัมพันธ์กันด้วยกฎเกณฑ์กติกาชุดหนึ่ง ที่ทำให้ชุมชนวิกิพีเดียอยู่ร่วมกันได้ไม่ว่าจะเห็นแตกต่างหรือเกลียดชังกันมากเพียงใด และเมื่อเป็นเช่นนี้กลุ่มเชิดชูผิวขาวจึงไม่สามารถใช้ความรุนแรงหรืออำนาจอื่นๆที่เหนือกว่า เข้าครอบงำการตัดสินใจว่าจะลบหรือไม่ลบบทความดังกล่าวในเว็บไซต์แห่งนี้ได้

ในบรรดาเว็บ 2.0 ทั้งหลาย (YouTube, facebook, Twitter, Wikipedia ฯลฯ) ที่เปิดพื้นที่ให้ทุกคนได้

17 อย่างไรก็ตาม ผลการทดสอบล่าสุด (8 กุมภาพันธ์ 2555) เมื่อข้าพเจ้าลองค้นคำว่า “Jewish Ethnocentrism” ใน wikipedia ภาษาอังกฤษ ปรากฏว่าไม่มีบทความนี้อยู่ในเว็บแห่งนี้แล้ว

18 AndyL, “A Neo-Nazi Wikipedia,” *wikien-l*, August 19, 2005 [<http://marc.info/?i=20050819221529.ZQFS2134.tomts48-srv.bellnexus.net@209.226.175.82>] (accessed August 23, 2005) อ้างถึงใน Reagle Jr., Joseph Michael, “Nazis and Norms,” *Good Faith Collaboration : The Culture of Wikipedia*, (MA : MIT Press, 2010) pp. 1-2

แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีนั้น ดูเหมือน Wikipedia จะสามารถควบคุมสติและการใช้เหตุผลของการแสดงความคิดเห็นและการผลิตเนื้อหาได้ดีที่สุด เพราะตัวระบบโปรแกรมการจัดการเนื้อหา (content management programing) ถูกออกแบบให้เปิดให้มีการถกเถียง ตั้งข้อสังเกต ตั้งคำถาม และแก้ไขในเนื้อหาบทความบทความที่เขียนลงไปอย่างเสรี เปิดเผย และแสดงต่อสาธารณะด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ทุกๆบทความที่ยังมีเนื้อหาไม่ถึงเกณฑ์คุณภาพที่ต้องการ ก็จะมีข้อความสั้นๆเตือนสติผู้อ่านไว้ตลอดเวลา เช่นว่า ข้อความประโยคนี้นี้ “ยังต้องการงานอ้างอิง” ที่ชวนเอาไว้ทำประโยคที่สำคัญหรือบ่งเฉพาะ ซึ่งจำเป็นต้องมีอ้างอิง ไม่สามารถเขียนลอยๆได้ หรือบางบทความจะมีเขียนเตือนไว้ตั้งแต่ที่หัวบทความว่า บทความชิ้นนี้ “...ยังขาดคุณภาพ...” “...เขียนเหมือนโฆษณา...” “...เขียนเข้าข้างฝ่ายอเมริกันมากไป...” ฯลฯ และต่อกันด้วย “กรุณาช่วยกันพัฒนาบทความนี้ให้ดีขึ้น” เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีมาก ที่มีการเตือนสติผู้อ่านอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับทางการเมือง ศาสนา หรือความขัดแย้ง ประเด็นอ่อนไหวที่ไม่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้ นับเป็นวิธีที่ดีมากวิธีหนึ่ง เพราะเมื่อยังไม่สามารถหาความเห็นพ้องได้ ก็ใช้วิธีแสดงออกมาให้ชัดว่า เนื้อหาส่วนใด หรือส่วนทั้งหมด ยังมีปัญหาหรือข้ออ่อนตรงจุดใด จึงกล่าวได้ว่าน่าจะเป็นระบบและวิธีการที่เป็นธรรมเพียงพอ (fair enough) สำหรับทุกฝ่าย

วิกิพีเดีย นั้น กล่าวได้ว่าประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) ตัวแพลตฟอร์ม (platform) ที่ใช้สร้างสารานุกรม ซึ่งก็คือ เอ็นจิน (engine) และอัลกอริทึม (algorithm) ทางคอมพิวเตอร์ต่างๆที่ช่วยในการจัดการเนื้อหาดังที่เราเห็นกันในหน้าเว็บวิกิพีเดีย (2) ตัวเนื้อหาสารานุกรมเอง (3) ชุมชนที่มาสร้างสารานุกรม หรือเรียกกันว่า “วิกิพีเดีย” (wikipedian) สำหรับวิกิพีเดียแล้ว โดยเนื้อตัวตั้งแต่แรกเริ่ม ก็มีลักษณะเป็น “โครงการ” (project) ที่สมาชิกทุกคนมีทิศทาง/เป้าหมายร่วมกัน คือการสร้าง/เก็บรวบรวมความรู้สำหรับมนุษยชาติ/โลก ซึ่งแตกต่างจากเว็บ 2.0 อื่นๆที่เพียงแค่อยากแชร์อะไรก็แชร์ได้ คล้ายกับเมื่อครั้งที่เกิดวิกฤติน้ำท่วมภาคกลางของไทยเมื่อช่วงปลายปี 2554 ที่ทุกคนมี “โครงการ” ร่วมกัน ไม่ว่าจะแตกต่างกันอย่างไร แต่ทุกคนอยากมาทำ “โครงการ” นี้ร่วมกัน บรรยากาศของการที่แต่ละคนอยากทำโครงการร่วมกันนี้เองที่เป็นตัวควบคุมความไม่ชอบชู้หน้ากัน ให้จำเป็นต้องมานั่งคุยกัน แม้จะมีการเหินห่างกันบ้างเล็กน้อยก็ตาม¹⁹

อันที่จริงแล้ว ในการพัฒนาเนื้อหาสารานุกรมในวิกิพีเดีย นั้น ไม่ใช่ว่าไม่มีความขัดแย้งกันเลย ตรงกันข้าม มีการทะเลาะไม่ชอบชู้หน้ากันอยู่เป็นประจำ เนื่องจากปรัชญาของความเป็นสารานุกรมเสรี จึงเปิดให้ใครก็ได้ที่เป็นสมาชิก (มี login) สามารถแก้ไขหรือลบทิ้ง เนื้อหา ข้อความ ภาพถ่าย ฯลฯ ที่ใครคนใดคนหนึ่งเขียน/ปะกลงไปในหน้าบทความ (article) นั้นๆได้ โดยมีหน้า “พูดคุย” (talk/discussion) แยกออกมาสำหรับให้ผู้ใช้ทุกคนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาได้สื่อสารกันว่าเหตุใดจึงแก้ไขเนื้อหาส่วนนั้นๆที่คนอื่นเขียนขึ้น ในขณะเดียวกัน ผู้เขียนคนเดิมก็สามารถแก้ไขกลับไปให้เป็นดังเดิม หรือเป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการได้เช่นกัน โดยบอกเหตุผลในหน้า “พูดคุย” เช่นกัน²⁰

ด้วยการออกแบบโครงสร้างการพัฒนาเนื้อหาสารานุกรมเสรีเช่นนี้ จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์ “แก้กันไปแก้กันมา” ระหว่างคนสองคน ทำให้เกิดการเขม่นกันได้ง่าย แต่ด้วยเงื่อนไขการวางโครงสร้างอำนาจแบบที่ค่อนข้าง

19 อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (กลุ่ม Thai Netizen), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว

20 อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (กลุ่ม Thai Netizen), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว

เท่าเทียมกันมาก ทำให้เป็นการวางเงื่อนไขว่า ถ้าอยากเขียนเนื้อหาข้อความนั้นๆจริงๆ โดยที่คนอื่นยังไม่เห็นด้วย ก็จำเป็นต้องอธิบายให้คนอื่นเข้าใจและยอมรับให้ได้ว่าทำไมจึงสมควรเขียนเนื้อหา/ข้อความเช่นนี้²¹ อันเป็นสิ่งที่เดียวกับที่สมาชิก Stormfront ทำในกรณีการโหวตลบหรือไม่ลบบทความเรื่อง “Jewish Ethnocentrism” นั่นเอง

3.2. หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ในเว็บวิกิพีเดีย (ภาษาไทย) : ที่บทความเรื่อง “การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในประเทศไทย” ซึ่งเปลี่ยนทาง (re-direct) ไปที่บทความชื่อ “ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย” ขึ้นคำเตือนหลากหลายคำเตือนไว้ตั้งแต่ที่หัวบทความ ดังนี้

บทความ อภิปราย เนื้อหา แก้ไข ประวัติ ค้นหา

ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย

จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี
(เปลี่ยนทางมาจาก การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในประเทศไทย)

ลิงก์ข้ามภาษาในบทความนี้ มีไว้เพื่อความสะดวกในการศึกษาเพิ่มเติมของผู้อ่านและผู้ร่วมแก้ไขบทความ เนื่องจากคำดังกล่าวยังไม่มีความในภาษาไทย บัญชีจะถูกนำออกเมื่อมีเนื้อหาพอสมควรแล้ว

เนื้อหาในบทความนี้ไม่ถูกต้องแม่นยำ โปรดช่วยกันตรวจสอบ และปรับปรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพิ่มแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือได้ด้วย

บทความนี้ได้รับแจ้งให้ปรับปรุงตามด้านล่าง กรุณาช่วยปรับปรุงบทความ หรือเสนอแนะที่หน้าอภิปราย

- บทความนี้มีเนื้อหาหรือรูปแบบคล้ายดารา งานวิจัย ข้อเสนอโครงการ หรือลักษณะอื่นที่ไม่เป็นสารานุกรม
- บทความนี้อาจเป็นงานค้นคว้าต้นฉบับ งานวิจัย หรือมีข้อมูลที่พิสูจน์ยืนยันไม่ได้
- บทความนี้มีมุมมองไม่เป็นกลาง เพราะนำเสนอมุมมองเพียงด้านเดียว
- บทความนี้ต้องการตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญ
- บทความนี้ต้องการจัดรูปแบบข้อความ การจัดหน้า การแบ่งหัวข้อ การจัดลิงก์ภายใน และอื่น ๆ
- บทความนี้ต้องการสรุปเนื้อหาบทความไว้ในย่อหน้าแรกสุด

วลีในแถวสีส้ม (แถวที่มีเครื่องหมายตกใจ “!” 2 แถว) ของตารางในภาพข้างบนนี้ ล้วนแต่สามารถเชื่อมโยงต่อไปถึงบทความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ถูกตั้งข้อสังเกตไว้ เพื่ออธิบายเพิ่มเติม ตัวอย่างเช่น วลีที่ว่า “ไม่ถูกต้องแม่นยำ” นั้น ก็สามารถคลิกหาคำอธิบายเพิ่มเติมในบทความภาษาอังกฤษชื่อว่า “Accuracy Dispute”²², วลีที่ว่า “แหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ” ก็ลิงค์ต่อไปที่บทความ “Identifying reliable resource”²³, วลีที่ว่า “พิสูจน์ยืนยันไม่ได้” ก็สามารถลิงค์ไปดูที่บทความ “การพิสูจน์ยืนยันได้”²⁴, วลีที่ว่า “มุมมองไม่เป็นกลาง” ก็ลิงค์สู่

21 อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (กลุ่มThai Netizen), สัมภาษณ์, อ่างแล้ว

22 http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Accuracy_dispute

23 <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:RS>

บทความ “มุมมองที่เป็นกลาง”²⁵ เป็นต้น บทความหน้าที่ถูกลิงค์ไปตั้งที่ยกมา 4 ประเด็นข้างต้น เป็นส่วนหนึ่งของ “นโยบายและแนวปฏิบัติ”²⁶ ในวิกิพีเดีย ที่ใช้ควบคุมกำกับสภาพความสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกัน และการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันของสมาชิกชาววิกิพีเดียทุกคนที่อยู่ในพื้นที่ออนไลน์แห่งนี้ (รวมถึงทุกชาติ/ภาษาที่มีวิกิพีเดียในภาษานั้นๆอยู่) นอกจากนี้ ในตัวเนื้อหาของบทความนี้ ก็เต็มไปด้วยแท็ก “ต้องการอ้างอิง” อยู่จำนวนมาก อาทิเช่น

- ภายใต้หัวข้อ “การเรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ประโยคแรกๆที่เขียนไว้ว่า “*คณาจารย์ผู้เรียกตัวเองว่ากลุ่มนิติราษฎร์จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ออกมาเรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ*” ถูกติดแท็ก (tag) ด้วยยก (superscript) ไว้ว่า “[ต้องการอ้างอิง]”
- ภายใต้หัวข้อ “กรณีการถูกจับหรือเลิกจ้างอันเนื่องมาจากการพิมพ์ข้อความในสื่ออินเทอร์เน็ต” ได้ทำบัญชีรายการไว้ 3 กรณี และกรณีที่ 3 เขียนไว้ว่า “*กรณีเยาวชนนางสาว ณัฐกานต์ สกุลดาราราชติ อยู่ระหว่างหลบหนีคดีความ*” พร้อมกับติดแท็ก “[ต้องการอ้างอิง]”
- หรือข้อความส่วนที่อ่อนไหวสุมเสี่ยงต่อการเข้าใจผิดได้ง่าย ดังเช่น “*คดีการปราศัยในที่สาธารณะที่ปรากฏในสื่ออินเทอร์เน็ต ผู้ถูกกล่าวหาส่วนใหญ่เป็นแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ*” ก็มีแท็ก [ต้องการอ้างอิง]
- หรือข้อความเกี่ยวกับการปิดกั้นเว็บไซต์ YouTube ที่กระทรวงไอซีทีเคยพิจารณาปิดเว็บนี้อย่างถาวรในระยะหนึ่ง ก็ถูกกล่าวถึงไว้โดยมีการอ้างอิงเช่นกัน แต่ส่วนประโยคนั้นมาที่ว่า “*ส่วนในปัจจุบันได้ปิดเฉพาะในส่วนที่มีความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย เท่านั้น และได้ขอความร่วมมือห้ามเผยแพร่วิดีโอที่คัดค้านนี้ภายในประเทศไทย*” นั้นก็ถูกติดแท็ก [ต้องการอ้างอิง] เช่นกัน

แท็ก “[ต้องการอ้างอิง]” ทุกจุดนั้น ล้วนแต่ลิงค์ไปถึงบทความที่ชื่อว่า “ต้องการอ้างอิง”²⁷ ทั้งสิ้น ซึ่งอธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า “*เพื่อให้แน่ใจว่าเนื้อหาทั้งหมดในวิกิพีเดียสามารถพิสูจน์ยืนยันได้ ใครก็ตามอาจตั้งข้อสงสัยไปยังข้อกล่าวอ้างที่ยังไม่มีแหล่งอ้างอิงได้โดยการเพิ่มป้าย “{{อ้างอิง}}”*” ชุมชนแห่งนี้ถือปฏิบัติต่อเรื่องความน่าเชื่อถือและพิสูจน์ได้ของข้อมูลข่าวสารนี้ไว้อย่างชัดเจนว่า “*เป็นการเตือนให้ผู้อ่านระมัดระวังก่อนที่จะเชื่อข้อกล่าวอ้างที่ยังไม่มีการอ้างอิงเหล่านี้*” พร้อมกับเขียนไว้ว่า “*หากคุณสามารถหาแหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือและสนับสนุนข้อกล่าวอ้างดังกล่าวได้*” ก็ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ให้ “*โปรดกล้าที่จะแก้ไขและแทนที่แม่แบบ "อ้างอิง" นี้ด้วยรายละเอียดของแหล่งที่มาที่ชัดเจน*” นอกจากนี้ ในกรณีที่ความเห็นไม่ลงรอยกันเกี่ยวกับการเขียนเนื้อหาหรือข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง ก็มีคำแนะนำให้ไปสนทนากันในหน้า “อภิปราย” ซึ่งระบบซอฟต์แวร์วิกิ

24 <http://th.wikipedia.org/wiki/วิกิพีเดีย:การพิสูจน์ยืนยันได้>

25 <http://th.wikipedia.org/wiki/วิกิพีเดีย:มุมมองที่เป็นกลาง>

26 <http://th.wikipedia.org/wiki/วิกิพีเดีย:นโยบายและแนวปฏิบัติ>

27 <http://th.wikipedia.org/wiki/วิกิพีเดีย:ต้องการอ้างอิง>

พีเดียออกแบบไว้ให้ปรากฏเป็นแท็บ (tab) คู่กันอยู่ข้างๆ แท็บ “บทความ” เลย ดังที่ในหน้า “ต้องการอ้างอิง” เติมนไว้ว่า “หากมีใครบางคนติดยการแก้ไขของคุณด้วยแม่แบบ “อ้างอิง” โดยที่คุณไม่เห็นด้วย โปรดอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวในหน้าอภิปรายของบทความ”²⁸

“นโยบายและแนวปฏิบัติ” ในพื้นที่เว็บวิกิพีเดีย นั้น ถูกพัฒนาขึ้นโดยชุมชนชาววิกิพีเดียเพื่อ “อธิบายวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง อธิบายหลักการให้ชัดเจน แก้ไขความขัดแย้ง และอื่นๆ เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายการสร้างสารานุกรมที่เสรีและเชื่อถือได้ นโยบายทั้งหมดอธิบายมาตรฐานที่ผู้ใช้ควรเดินตาม (โดยอาศัยสามัญสำนึก) ในขณะที่แนวปฏิบัติบอกถึงวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำเช่นนั้นได้”²⁹ ข้อที่น่าสนใจ คือ คำอธิบายการพยายามจัดตั้งและบังคับใช้กฎกติกาต่างๆ ในวิกิพีเดีย โดยเฉพาะธรรมเนียม “เชื่อว่าผู้อื่นมีเจตนาดี” ดังนี้

“วิกิพีเดียพยายามสร้างสิ่งแวดล้อมอันเป็นมิตรให้กับผู้ที่มีมุมมองเป็นกลาง มีความเป็นสุภาพชน และเชื่อว่าผู้อื่นมีเจตนาดี ปฏิบัติตามมติอันเป็นเอกฉันท์ในการอภิปราย และทำงานมุ่งสู่เป้าหมายในการสร้างสารานุกรมที่เขียนอย่างรอบคอบรัดกุมและมี เนื้อหาครอบคลุมกว้างขวาง โดยทั่วไปแล้ว หากเกิดข้อขัดแย้งระหว่างนโยบายและแนวปฏิบัติ นโยบายควรมาก่อนแนวปฏิบัติเสมอ แต่บางครั้งขอให้คุณลืมหูทั้งหมดนี้เสีย ถ้าหากกฎดังกล่าวขัดขวางความพยายามของคุณเพื่อจุดประสงค์ในการพัฒนา วิกิพีเดีย”³⁰

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ธรรมเนียมดังกล่าวปรากฏในข้อความข้างต้น เป็นการให้เกียรติในกันและกัน แม้แต่ภายใต้ความขัดแย้งและน่าจะใช้ได้กระทั่งท่ามกลางความรู้สึกเกลียดชังกันระหว่างสมาชิกด้วยเช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้จะเกลียดกัน แต่แต่ละฝ่ายล้วนสามารถเป็น “สุภาพชน” ได้ทั้งสิ้น ในขณะที่เดียวกัน ความกล้าเสี่ยง “เชื่อว่าผู้อื่นมีเจตนาดี” ก็ย่อมจะคุ้มค่ากับการที่จะทำให้ชุมชนวิกิพีเดียแห่งนี้สามารถอยู่ร่วมกันได้ต่อไปภายใต้เป้าหมายใหญ่ร่วมกัน คือ “การสร้างสารานุกรมที่เขียนอย่างรอบคอบรัดกุมและมีเนื้อหาครอบคลุมกว้างขวาง” ธรรมเนียมดังกล่าวนี้ กลายมาเป็นชื่อหนังสือเล่มหนึ่ง คือ “Good Faith Collaboration : The Culture of Wikipedia”³¹ เลยทีเดียว³²

28 อันที่จริงแล้ว ควรกล่าวไว้ด้วยว่า นโยบายและแนวปฏิบัติดังกล่าว ทำให้หลายบทความที่ปรากฏในวิกิพีเดีย นั้น หนักแน่น ชัดเจน ตรวจสอบได้ และมีความเป็นวิชาการ มากกว่างานเขียนของข้าพเจ้าชั้นนี้และชั้นอื่นๆ ด้วยซ้ำ

29 <http://th.wikipedia.org/wiki/วิกิพีเดีย:นโยบายและแนวปฏิบัติ>

30 <http://th.wikipedia.org/wiki/วิกิพีเดีย:นโยบายและแนวปฏิบัติ>

31 Reagle Jr., Joseph Michael, **Good Faith Collaboration : The Culture of Wikipedia**, (MA : MIT Press, 2010) pp. 1-2

32 ควรกล่าวไว้ในที่นี้ด้วยว่า แม้ว่าจะมีนโยบายและแนวปฏิบัติอย่างละเอียดลออเพียงใด พร้อมกับพยายามจัดสร้างระบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นธรรมพอสมควร แต่พื้นที่สารานุกรมเสรีอย่างวิกิพีเดียนี้ ก็ยังไม่พ้นการถูกปิดกั้นเซ็นเซอร์อยู่ดี นำประหลาดใจอย่างมากที่ ในขณะที่สามารถเข้าถึงได้บทความ “ภูมิพลอดุลยเดช” ในภาษาไทย แต่ในส่วนของวิกิพีเดีย ภาษาอังกฤษนั้น บทความชื่อ “Bhumibol Adulyadej” กลับถูกปิดกั้นการเข้าถึงทั้งบทความ ด้วยข้อความสีแดง

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของผู้ร่วมเขียนเนื้อหา ซึ่งเขียนด้วยความรู้สึกสนุกและอยากร่วมสร้างโปรเจกต์ความรู้ของมนุษยชาติด้วยแล้วนั้น การที่ใครก็สามารถตั้งคำถาม แก้ไข ลบทิ้ง ข้อความใดๆ ก็ได้นั้น เป็นอุปสรรคระดับหนึ่งเช่นกัน ดังที่ อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล ซึ่งเคยเป็นผู้ที่กระตือรือร้นในการร่วมเขียนบทความในวิกิพีเดียภาษาไทย ด้วยชื่อผู้ใช้งาน “Bact”³³ จนได้เป็นหนึ่งใน “ผู้ดูแลระบบ” ในระหว่างปี 2547-2551³⁴ สะท้อนความรู้สึกให้ฟังว่า

“ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ ทำให้ระยะหลังเกิดความรู้สึกเบื่อบ้างขึ้นมาในระดับที่สูงกว่าความรู้สึกอยากเขียน จึงเลิกเขียนไป เพราะมักประสบกับการตั้งคำถามตรวจสอบและจับผิดในเรื่องๆ หนึ่งๆ เช่น ข้อความนี้อ้างอิงจากที่ไหน? เป็นต้น โดยเฉพาะหน้าเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะและเป็นที่ยกเถียงยังไม่ลงตัว เช่น หน้าเกี่ยวกับ “ทักษิณ ชินวัตร” เป็นต้น ก็จะเต็มไปด้วยคำถามหุ้มนุ้มนจำนวนมาก อันเป็นเทคนิคที่ใช้กันมากสำหรับสมาชิกที่ต้องการเอาข้อความบางข้อความที่ไม่ต้องการออกไปจากหน้านั้นๆ ของวิกิพีเดีย เช่น ในหน้าเกี่ยวกับ “ปรีดี พนมยงค์” เป็นต้น ในส่วนของ

และสุภาพว่า “ขอภัยในความไม่สะดวก เว็บไซต์ที่ท่านต้องการเข้าชมได้ถูกระงับการเผยแพร่ตามคำสั่งจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” (เน้นตัวเข้มตามต้นฉบับ) ข้อมูลเท่าที่ข้าพเจ้าพอจะเข้าถึงได้เกี่ยวกับบทความนี้ คือ มีขนาดไฟล์ 125 กิโลไบต์ บทความยาว 16,896 คำ แก้ไขล่าสุดเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2555 เวลา 1:02 น. (อนึ่ง ข้าพเจ้าเข้าถึงบทความนี้โดยใช้อินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่ง ISP ขึ้นอยู่กับ UniNet)

อย่างไรก็ตาม เมื่อครั้งที่ข้าพเจ้าไปนำเสนอบทความที่สืบเนื่องจากรายงานชิ้นนี้ที่เมืองโตรอนโต ประเทศแคนาดา ระหว่างวันที่ 15-18 มีนาคม 2555 ข้าพเจ้าได้ทดลองเข้าถึงบทความ “Bhumibol Adulyadej” นี้อีกครั้ง ก็ปรากฏว่าสามารถเข้าถึงได้ทั้งบทความตามปกติ ไม่มีปัญหาอะไร การพิจารณาค้นหาว่าเนื้อหาส่วนใดของบทความภาษาอังกฤษชิ้นนี้ทำให้ถูกเซ็นเซอร์เมื่อเข้าถึงจากเมืองไทย เป็นเรื่องไม่ง่าย แต่หากพิจารณาจากสารบัญชของบทความนี้แล้ว เนื้อหาส่วนที่ค่อนข้างลุ่มเสี่ยงและละเอียดอ่อนต่อการรับรู้ รวมถึงอาจ “กระทบความรู้สึกคนไทย” น่าจะได้แก่หัวข้อเช่น

หัวข้อที่ 4) Role in Thai politics มีหัวข้อย่อย ได้แก่ 4.1) Plaek Pibulsonggram era 4.2) Sarit Dhanarajata era 4.3) Thanom Kittikachorn era and short democratic phase 4.4) Prem Tinsulanond era 4.5) Crisis of 1992 4.6) 2003 War on Drugs 4.7) Crisis of 2005–2006 and the September 2006 coup ประกอบด้วยหัวข้อย่อย 4.7.1) Background to the coup 4.7.2) The coup 4.7.3) After the coup 4.7.4) 2008 crisis

หรือโดยเฉพาะหัวข้อที่ 5) Royal powers 5.1) Constitutional powers 5.2) Network monarchy and extraconstitutional powers หรืออย่างหัวข้อที่ละเอียดอ่อนขึ้นอีกในหัวข้อที่ 10) Wealth และ 11) Lèse majesté โดยมีหัวข้อย่อย คือ 11.1) Scope of the law 11.2) Political use of the lèse majesté law 11.3) Insults to Bhumibol's image 11.4) Internet blocking measures และหัวข้อที่ละเอียดอ่อนที่สุดหัวข้อหนึ่ง คือ 13) Succession to the throne

คาดหมายได้ว่าบทความภาษาอังกฤษชิ้นนี้ สามารถเข้าถึงได้จากประเทศอื่นๆ ทั้งหมดที่ไม่ใช่ประเทศไทย หรือไม่ได้ถูกร้องขอให้เซ็นเซอร์จากประเทศไทย (รวมถึงสามารถเข้าถึงได้โดยวิธีการหลบเลี่ยงการเซ็นเซอร์ ที่แพร่สะพัดกันในอินเทอร์เน็ต) กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้ว่าเรื่องเหล่านี้จะ “กระทบความรู้สึกคนไทย” มากน้อยเพียงใดก็ตาม แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือ คนที่อยู่ในประเทศอื่นสามารถรับรู้และร่วมถกเถียงแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่เป็นที่รักที่สุดของคนไทย ในขณะที่คนที่อยู่ในประเทศไทยไม่สามารถรับรู้และมีส่วนร่วมเขียนได้

33 <http://th.wikipedia.org/wiki/ผู้ใช้:Bact>

34 <http://th.wikipedia.org/wiki/วิกิพีเดีย:ผู้ดูแลระบบ>

ข้อความที่ว่า "ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์" มีการ "แท็ก" (tag) และตั้งคำถามตรงคำว่า "ศาสตราจารย์" ว่าอ้างอิงจากที่ใด? เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ที่อยากเขียนเกี่ยวกับหน้านั้นหรือข้อความบางส่วนในหน้านั้นจริงๆ จำเป็นต้องแก้ไขตามจุดต่างๆมากมายที่ถูกตั้งคำถาม ไม่เช่นนั้นอาจถูกลบส่วนนั้นทั้งหมดได้ ปรากฏการณ์ทำนองนี้ทำให้ความรู้สึกสนุกที่ได้เขียนหดหายไป หลงเหลือเพียงความรู้สึกเป็นภาระ (burden)" ³⁵

กระนั้นก็ตาม ช่วงที่สมาชิกชาววิกิพีเดียอยากเขียนบทความนั้นๆจริงๆแล้ว โครงสร้างอำนาจในชุมชนแห่งนี้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ระบบการผลิตข้อมูลเนื้อหาที่ถูกออกแบบไว้ในเว็บวิกิพีเดียแห่งนี้ ทำให้ผู้เขียนแต่ละคนจะต้องคิดทบทวนไตร่ตรองให้มากๆ เพราะมีผู้เขียน/สมาชิกคนอื่นคอยอ่าน ตรวจสอบ สนทนาอยู่ด้วยตลอดเวลา อาทิตย์ ตั้งข้อสังเกตต่อเรื่องนี้ว่า “ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ โดยเฉพาะในส่วนที่ต้องอธิบายให้คนอื่นยอมรับให้ได้ว่าทำไมจึงต้องเขียนเช่นนี้นั้น ทำให้ผู้เขียนบางกรู้สึกว่าเท่ากับเป็นการทำความเข้าใจตัวเอง”³⁶ แต่สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ระบบที่ถูกออกแบบไว้อย่างนี้ดี ทำให้แม้สมาชิกชาววิกิพีเดียจะมีความโกรธแค้นเกลียดชังกันมากน้อยเพียงใด แต่ก็ยังสามารถอยู่ร่วมกันได้และร่วมกันแสดง “ปัญญาของฝูงชน” ออกมาเป็น “ความรู้ของมนุษยชาติ” ผ่านการพูด/เขียนถึงเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมได้ในระดับที่ถือได้ว่าเป็นทางเลือกที่สำคัญประการหนึ่งของการคิดถึงระบบที่ใช้อยู่กับความเสี่ยงได้โดยไม่ต้องมุ่งโจมตีตอบโต้ หรือปิดกั้นเซ็นเซอร์ความเกลียดชังนั้นๆให้หายไป แต่หาทางให้มีการแสดงออกในรูปแบบที่ยอมรับกันได้

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ผู้ใช้ wikipedia ส่วนใหญ่มักเป็น “ผู้บริโภคร” มีเป้าหมายเพื่อเข้ามาหาข้อมูล/บทความไปใช้ มากกว่าที่จะเป็น “ผู้ผลิต” หรือเข้ามาเขียน/แก้ไขบทความ ³⁷ สำหรับข้าพเจ้าแล้ว นั้นไม่น่าจะเป็นปัญหามากนัก เพราะประเด็นที่เรากำลังเน้นความสนใจอยู่ คือ การแสดงออก ไม่ใช่การรับรู้ ซึ่งจะเป็นเรื่องที่ยากขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง ดังนั้น トラบดที่การแสดงออกซึ่งความเกลียดชังสามารถถูกควบคุมหรือแปลงเปลี่ยนในอยู่ในรูปที่ไม่ทำร้ายใคร และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ ดังที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมแบบ wikipedia นั้น ระบบการสื่อสารที่ให้อำนาจผู้ใช้ค่อนข้างเท่าเทียมกันเช่นนี้ ก็ยังคงถือว่าเป็นตัวอย่างหนึ่งที่น่าสนใจที่จะนำมาคิดและประยุกต์ใช้สร้าง “ระบบ” ที่เต็มไปด้วย counter speech กันเองไปมา ที่สามารถใช้รับมือกับการแสดงความเกลียดชัง หรือการใช้ hate speech ดังที่เกิดขึ้นกับการเมืองไทยในปัจจุบันได้อย่างดี

* * * * *

35 อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (กลุ่มThai Netizen), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว

36 อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (กลุ่มThai Netizen), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว

37 ขอขอบคุณ ผศ.พิจิตรา ศุภสวัสดิ์กุล แห่งคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับข้อสังเกตในประเด็นนี้